

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: väljaandmisasjades saab vahistamise asendada elektroonilise valve või kaitsjoniga

Riigikohus: väljaandmisasjades saab vahistamise asendada elektroonilise valve või kaitsjoniga

19. juuni 2023

Riigikohus leidis, et kui inimene on välisriigile väljaandmise tagamiseks vahistatud, siis saab selle asemel teatud juhtudel kasutada ka elektroonilist valvet või kaitsjoni.

Kohtus arutusel olnud juhtum puudutas Eesti kodanikke Ivan Turõginit ja Sergei Potapenkot, keda Ameerika Ühendriikide võimud süüdistavad elektroonilises kelmuses ning kuritegelike kokkulepete sõlmimises elektroonilise kelmuse ja rahapesu toimepanemiseks. Riigiprokuratuuri taotlusel vahistas Harju Maakohus mõlemad mullu novembris nende USA-le väljaandmise tagamiseks.

Maakohtu määrused vaidlustasid kaitsjad, kes taotlesid vahistatute vabastamist või vahistamise asendamist elektroonilise valve või kaitsjoniga. Tallinna Ringkonnakohus jättis kaebused rahuldamata, viidates muu hulgas Riigikohtu 2013. aasta lahendile, mille järgi väljaandmisvahistust ei saa kergema tõkendiga asendada.

Riigikohtu kriminaalkolleegium asus täna seisukohale, et ringkonnakohus peab kaitsjate kaebused uuesti läbi vaatama ning kaaluma Turõgini ja Potapenko vahistamise asendamist kergema tõkendiga. Kolleegium otsustas oma varasemat seisukohta muuta, sest inimese väljaandmismenetluses osalemise ja väljaandmise saab teatud juhtudel tagada ka kergema tõkendiga. Vahistamise kui kõige raskema tõkendi eranditu kasutamine võib minna vastuollu põhiseadusega, sest isegi kui inimese õiguste ja vabaduste piiramine on vajalik, ei tohi seda teha ülemääraselt.

Asendustõkendi lubamise kasuks räägib ka rahvusvahelises õiguskoostöös kehtiv vastastikkuse põhimõte. Nimelt esitasid Turõgini kaitsjad tõendina 2020. aastal tehtud USA kohtumääruse, millega jäeti rahuldamata Eesti taotlus ühe inimese väljaandmisvahistamiseks ja selle asemel määrati kaitsjon. See tähendab, et ka Eestil on võimalik nende inimeste puhul, kelle väljaandmist USA taotleb, kasutada kergemat tõkendit.

Väljaandmisvahistuse asendamine tuleb kõne alla muu hulgas juhul, kui vahistamine on ülemäärane, arvestades inimese tervise seisundit või kuulumist haavatavasse gruppi – näiteks rasedad, eakad või erivajadustega inimesed. Mida kauem on inimene juba vahi all viibinud, seda tõenäolisemalt tuleb kergemat tõkendit kasutada.

Riigikohtus arutusel olnud määruste õiguslik toime lõppes küll juba tänavu jaanuaris, kuid hiljem on Turõgini ja Potapenko vahi all hoidmist pikendatud. Maakohus tunnistas märtsis nende USA-le väljaandmise õiguslikult lubatavaks ja pikendas vahistust kuni väljaandmisküsimuse lõpliku lahendamiseni, aga mitte kauemaks kui 20. novembrini.

Kaitsjad vaidlustasid maakohtu märtsikuised määrused ringkonnakohtus, kuid teise astme kohus lükkas asja lahendamise edasi kuni tänase Riigikohtu lahendini. Riigikohus märkis, et kuigi ringkonnakohtu

põhjendused kaebuste lahendamise edasilükkamiseks võivad olla arusaadavad, poleks nad siiski pidanud kaks kuud viivitama. Väljaandmisasjad tuleb lahendada võimalikult kiiresti, et tagada nii tõhus rahvusvaheline koostöö kriminaalasjades kui ka vahi all viibivate inimeste õiguste kaitse.

Juhul, kui kriminaalkohtud tunnistavad Turõgini ja Potapenko väljaandmise õiguslikult lubatavaks, tuleb Vabariigi Valitsusel otsustada, kas anda nad USA-le välja või mitte. Valitsuse otsust on seejärel võimalik vaidlustada veel halduskohtute kaudu.

Riigikohtu määrustega saab tutvuda SIIN[1] ja SIIN[2] ning riigikohtunike Hannes Kirise ja Velmar Bretti eriarvamusega SIIN[3].

Arno Pöder
pressiesindaja
Riigikohus
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-valjaandmisasjades-saab-vahistamise-asendada-elektroonilise-valve-voi>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=1-22-7101/86>

[2] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=1-22-7089/82>

[3] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=1-22-7101/87>